

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället 2024

1. Utgångspunkter och civilsamhällets mervärde

Civilsamhällesorganisationer är viktiga partners i genomförandet av det svenska humanitära biståndet och utvecklingssamarbetet. Organisationerna har ett mervärde genom sin lokala närvaro och förankring och kan skapa möjligheter för människor att själva påverka och förbättra sina levnadsvillkor. Genom det civila samhället ges ökade påverkansmöjligheter för marginaliserade eller underrepresenterade grupper och minoriteter. Särskilt i konfliktmiljöer och i svåra säkerhetspolitiska kontexter kan lokala civilsamhällesorganisationer vara avgörande för att kunna genomföra biståndsinsatser. De utgör också en viktig del av ett lands demokratiska fundament.

Syftet och mervärdet med denna strategi är att bidra till ett livskraftigt och pluralistiskt civilt samhälle i utvecklingsländer, och dess möjlighet, kapacitet och förmåga att på ett effektivt och resultatnriktat sätt skapa bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Ett starkt civilsamhälle i utvecklingsländer är viktigt för att kunna genomföra svenskt utvecklingsbistånd inom ett stort antal andra strategier. Det finns också uppenbara synergier med svenska intressen inom de bredare utrikespolitiska området såsom demokratisk utveckling, fred och säkerhet.

2. Inriktning och mål för det svenskas biståndet

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Strategin ska gälla under perioden 2024 och omfattar för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) de medel som anslås under anslagspost 5 i regleringsbrev avseende Sida för respektive budgetår.

Verksamheten ska bidra till följande mål inom två områden:

Stärkt kapacitet hos civilsamhället i utvecklingsländer

- Ökad förmåga för civilsamhället, och dess målgrupper, att organisera sig i frågor som rör demokrati, mänskliga fri- och rättigheter, rättsstatens principer, jämställdhet, fri marknad och äganderätt, ansvarsutkrävande, tolerans, antikorruption och/eller fred och säkerhet.
- Ökad effektivitet, lokal förankring och transparens hos civilsamhällesaktörer.

Förutsättningar för civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att verka

- Stärkt utrymme för ett fristående och pluralistiskt civilsamhälle.
- Förbättrade förutsättningar för dialog och samverkan inom civilsamhället, samt mellan civilsamhället och andra aktörer.

- Förbättrade förutsättningar för civilsamhällesaktörer att agera självständigt och finna diversifierad finansiering.

3. Kontext

Med det civila samhället avses en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor organiserar sig och agerar tillsammans utifrån gemensamma intressen. I området ingår nätverk, ideella föreningar, trossamfund, det fria kulturlivets aktörer med mera. Inom det civila samhället kan människor, unga som gamla, organisera sig och göra sina röster hörda tillsammans i en för dem gemensam fråga. Ett fritt och livskraftigt civilsamhälle är nödvändigt för demokratisk utveckling och hållbar demokrati.

Det svenska civilsamhället kan spela en viktig roll för att stödja demokratiska civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer.

Den demokratiska tillbakagången är alltjämt en global trend. Den inskränker mänskliga fri- och rättigheter och utrymmet för civilsamhället att verka. Med autokrati och förtryck kommer ökade risker, hot och inskränkningar av det civila samhällets utrymme. På flera håll skapas administrativa hinder i syfte att kontrollera och begränsa civilsamhället, vilket innebär svårigheter för både civilsamhällesorganisationer och givare.

4. Verksamhet

Strategin ska möjliggöra ett flexibelt stöd till civilsamhället i utvecklingsländer med möjlighet att anpassa samarbetet utefter förändringar i kontexten. Verksamheten ska bidra till att värna civilsamhället och dess utrymme att verka fritt och säkert. Det är prioriterat att verksamheten också stärker det lokala ägarskapet. Genomförandet av strategin syftar till att möjliggöra för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer att utvecklas vad gäller exempelvis tematisk, organisatorisk och finansiell kapacitet samt intern demokrati och lärande utifrån deras egna prioriteringar och som oberoende aktörer. I genomförandet kan verksamhet med globalt mervärde förekomma, liksom verksamhet som kan hänföras till en enskild region eller enskilt land. Denna strategi kan inkludera lokala insatser, där situationen är av sådan karaktär att det finns ett förhöjt behov av stöd till civilsamhället, men där möjlighet saknas inom ramen för bilaterala eller regionala strategier eller där det saknas en sådan strategi.

Stöd ska syfta till att stärka organisationers demokratiska arbetssätt och jämlika och jämställda interna strukturer, inklusive inom ledarskapet. Det är viktigt att civilsamhällesorganisationerna inte bara är demokratiska i formell mening utan också fungerar demokratiskt i praktiken.

Verksamhet genomförd av organisationer som erhåller stöd genom denna strategi ska genomsyras av de fyra principerna om deltagande, icke-diskriminering, ansvarsutkrävande och öppenhet.

Det är viktigt att organisationerna är väl förankrade i de sammanhang de verkar i samt agerar med legitimitet och representativitet i förhållande till verksamhetens målgrupp. Det är också viktigt att organisationerna verkar på ett sätt som främjar internationell rätt, inklusive mänskliga fri- och rättigheter och internationell humanitär rätt.

Sida ska säkerställa att verksamheten bidrar till att öka kvinnors och flickors deltagande, inflytande, representation och medverkan i civilsamhällesorganisationer och i påverkansarbete på global, regional, nationell och lokal nivå. Det är genom att investera i den yngre generationen som biståndet kan hjälpa till att lägga grunden till en mer långsiktig positiv förändring för välfärdsnivån i fattiga länder. Av dessa skäl bör också uppmärksamhet ges till verksamhet som inkluderar barn, deras erfarenheter och livssituation.

De internationellt överenskomna principerna för bistånds- och utvecklingseffektivitet ska tillämpas. Stöd till policy- och metodutveckling kan ingå liksom stöd för att öka civilsamhällets egen bistånds- och utvecklingseffektivitet.

Verksamheten ska främja deltagande av en mångfald och bredd av organisationer som är förankrade i demokratiska värderingar. Både formella civilsamhällesorganisationer och informella aktörer såsom nätverk, inklusive demokratirörelser och människorättsförsvarare, ska kunna erhålla stöd. Vidare ska verksamheten beakta såväl nya som etablerade civilsamhällesorganisationer.

Sida ska regelbundet se över sitt val av organisationer som får stöd i syfte att bidra till ett pluralistiskt civilsamhälle och framväxten av nya demokratiaktörer. Översynen ska ske utifrån ett föränderligt omvärldsläge och med beaktande av regeringens biståndspolitiska prioriteringar och i dialog med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet). Sida ska vidare verka för transparens i processen att välja mottagande organisationer och tillgodose att organisationerna till fullo tillämpar och aktivt främjar demokrati och rättsstatens principer.

Verksamhet i mindre skala ska kunna ingå, liksom stöd till verksamheter i repressiva miljöer, däribland människorättsförsvarare och särskilt utsatta civilsamhällesaktörer. Det är också prioriterat att underlätta organisationers arbete med att stödja utsatta, svaga och/eller informella civilsamhällesaktörer, samt underlätta för särskilt innovativa insatser med potential att bidra katalytiskt till strategins mål.

Bidrag till civilsamhällesorganisationer ska avse verksamhet med en inriktning så långt som möjligt i enlighet med regeringens biståndspolitiska prioriteringar enligt Bistånd för en ny era – Frihet egenmakt och hållbar tillväxt (UD2023/17726). Verksamheten kan omfatta t.ex. civilsamhällesorganisationer som arbetar för fattigdomsbekämpning genom jobbskapande, handel och utbildning, förbättrad hälsa för de allra mest utsatta, att främja frihet och bekämpa förtryck, inklusive mot kristna och andra religiösa minoriteter, förbättrad miljö och klimat, att stärka kvinnors och flickors egenmakt, stärka synergier mellan bistånds- och

migrationspolitiken, humanitärt stöd för att rädda liv och lindra nöd, inklusive insatser i skärningspunkten mellan humanitärt stöd och utvecklingsbistånd.

I viss utsträckning kan organisationer, nätverk eller andra civilsamhällesaktörer få stöd för deltagande i normativa dialoger och metodutveckling i syfte att påverka den internationella normativa policyutvecklingen inom strategins områden.

Av den verksamhet som civilsamhällesorganisationer med hemvist i andra länder än utvecklingsländer bedriver med stöd från strategin ska (minst) 10 procent finansieras av organisationens egna medel 2024. Sida bör i dialog uppmuntra aktörer att diversifiera sin finansiering.

De civilsamhällesorganisationer som Sida stödjer ska eftersträva långsiktighet i sin verksamhet och hållbara förutsättningar för finansiering av sin verksamhet, inte minst genom en bredd av finansiärer.

Sida ska aktivt styra verksamheten mot målen samt se till att faktiska resultat följs upp utifrån dessa. Den årliga strategirapporten ska vara övergripande och bland annat innehålla en redovisning, analys och bedömning av resultaten av verksamheten i förhållande till angivna mål. Resultatinformation ska användas för beslutsfattande, lärande, ansvarsutkrävande och för att säkerställa transparens gentemot allmänheten. Uppföljningen ska ge tillförlitlig och användbar information om resultat på såväl kortare som längre sikt genom både kvalitativ och kvantitativ information, där så är möjligt.

Mottagande organisationer har ansvar för verksamhetens utformning, innehåll och kontroll. Sida ska styra verksamheten genom riktlinjer och regelbunden uppföljning som säkerställer att strategin genomförs på ett relevant och effektivt sätt. Sida ska säkerställa att mottagande organisationer är transparenta i beslutsprocesser samt redovisar resultat av verksamhetens aktiviteter. Sida ska även säkerställa att civilsamhällesorganisationer, med hemvist utanför utvecklingsländer, redovisar hur mycket av det svenska stödet som fördelas på verksamhet i partnerländerna respektive kostnader i hemlandet.

Sida och mottagande organisationer ska säkerställa att mottagare av stöd i civilsamhället inte har kopplingar till våldsbejakande ideologier, extremism eller islamism och att de stödjer demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Sida och mottagande organisationer ska vidare säkerställa att stöd inte går till verksamhet som motarbetar den regelbaserade världsordningen och svenska intressen.

Stödet ska förmedlas efter ansökningsförfarande utifrån regler och kriterier som Sida utarbetar och beslutar om.

Organisationer som erhåller stöd genom denna strategi kan söka samordning och samverkan med verksamhet som finansieras av andra strategier i syfte att uppnå synergier och möjliggöra

finansiering av insatser i gränslandet mellan två strategier. Detta är särskilt relevant i förhållande till det humanitära biståndet.

Sida ska begära att organisationerna i sin redovisning till Sida i möjligaste mån redogör för hur synergier tillvaratas i verksamheten i förhållande till medel från CSO-anslaget och andra anslag, såsom andra tematiska eller geografiska strategier. Sida ska också utveckla och införa en anpassad och förenklad redovisningsmodell och förenklade redovisningskrav för små organisationer som får bidrag under 250 000 kronor.

Transparensen i redovisningen av medlen inom strategin ska öka. Alla organisationer som erhåller stöd genom denna strategi ska rapportera data om stödets användning till Sida, inte minst ska resultat från organisationers verksamhet rapporteras, utöver genomförda aktiviteter. Av redovisningen ska också framgå vilket land som stödet kan knytas till där så är relevant. Sida ska säkerställa att all rapporterad data finns lättillgänglig för allmänheten via digitala kanaler, till exempel genom OpenAid.

Verksamheten ska följas upp och redovisas i linje med vad som föreskrivs i gällande riktlinjer för biståndsstrategier. Den årliga strategirapporten ska bland annat innehålla redovisning, analys och bedömning av resultaten av verksamheten i förhållande till angivna mål. Könsuppdelad statistik ska ingå i redovisningen av verksamheten där så är möjligt.